

การพัฒนาชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบ
ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

The Development of Parent Participative Activity Set to Create the
Responsibility of Early Childhood in Child Development Center under
Municipality Sub-district Samut Songkram Province.

อภิชาติ เสนะนันท์, ศุภรสมิ์ ศิริพุทธิพันธ์ กาญจนนา สังข์ผาด
และนางจันทร์พิมพ์ กัลยาพัทธ์

Apichatlena@gmail.com

09-7120-8452

บทคัดย่อ

ช่วงปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์ จึงควรปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดเป็นคุณธรรมประจำใจของเด็กทุกคน โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความ
รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความ
รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย และ 3) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความ
รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน
25 คน และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัด
สมุทรสงคราม จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรมแบบมี
ส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย 2) แบบสังเกตพฤติกรรมความ
รับผิดชอบ และ 3) แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed
– Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบล
บางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ จำแนกเป็น 3 ด้านคือ
1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อการเรียน และ 3) ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
2. ผลการประเมินความรับผิดชอบหลังการใช้ชุดกิจกรรมพบว่า ความรับผิดชอบของเด็ก
ปฐมวัยมีความแตกต่างกับก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม ชุดกิจกรรม

Abstract

Early childhood is the beginning of life that is crucial to the development of a complete human being. Therefore should instill responsibility into being the moral of every child with the objectives to: 1) create a set of participatory activities for parents to enhance the responsibility of preschool children, 2) study the results of using the participatory activities set by parents to enhance the responsibility of preschool children, and 3) Studying parents' participation in promoting the responsibility of early childhood Child Development Center Bang Nok Khwaek Subdistrict Municipality. The population used in this research were 25 early childhood in Child Development Center, Bang Nok Khwaek Subdistrict Municipality, Samutsongkhram Province, and 25 parents of early childhood in Child Development Center, Bang Nok Khwaek Subdistrict Municipality, Samutsongkhram Province. The research instruments consisted of: 1) the guide of parents' participatory activity to enhance the responsibility of preschool children, 2) observation of responsibility behavior, and 3) the participation of the parents rule. The statistics used in the research consisted of percentage, mean, standard deviation, and Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test. The research found that:

1. A set of activities to develop the responsibility of preschool children, child development centers, Bang Nok Khwaek Subdistrict Municipality, Samutsongkhram Province found that the responsibility development activities were classified into 3 areas: 1) self-responsibility, 2) responsibility for learning, and 3) responsibility to the school divided into 3 main activities, 9 sub-activities.

2. The results of the assessment of responsibility after using the activity set revealed that The responsibility of early childhood is different from before using the activity set. With statistical significance at the level of .01.

3. Parents' participation in promoting the responsibility of early childhood, child development centers, Bang Nok Khwaek Subdistrict Municipality, Samutsongkhram Province was at the highest level. When considering each aspect, found that it was at high to highest level.

Keywords: participation, activity set.

ความเป็นมาของปัญหา

ช่วงปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การสร้างรากฐานที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจให้กับเด็กในวัยนี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในช่วงอายุแรกเกิดถึง 6 ปีเป็นระยะที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานคุณภาพชีวิตของเด็ก การที่เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จริยธรรม บุคลิกภาพและสังคมในทิศทางที่ถูกต้อง จะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาในขั้นต่อไปได้อย่างมั่นคง

ความรับผิดชอบเป็นเรื่องสำคัญดังที่ ชม ภูมิภาค (2553: 133) กล่าวว่า จะต้องปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดเป็นคุณธรรมประจำใจของเด็กทุกคน หากเด็กทุกคนมีความรับผิดชอบในใจของตนเองแล้วในอนาคตปัญหาต่างๆ ของสังคมก็จะลดน้อยลงไป การทุจริตคอร์ปชั่นต่างๆ จะลดไปกิจการทั้งหลายของบ้านเมืองก็จะเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว และครอบครัวเป็นสถาบันโครงสร้างพื้นฐานของสังคมซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด แต่มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ แต่จากการศึกษาของโครงการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านสตรีและครอบครัว ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2550) พบว่า ครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงในหลายประเด็น เช่น โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป จากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้การดูแลทางด้านจิตใจลดน้อยลง เด็กในครอบครัวถูกทอดทิ้ง และมีความเครียดมากขึ้น เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว มีเวลาให้ครอบครัวน้อยลง การสร้างครอบครัวในยุคปัจจุบันมักมาจากความไม่พร้อมหรือความไม่ตั้งใจมากขึ้น สาเหตุเกิดจากการตั้งครรถ์ที่ไม่พร้อม เด็กถูกทอดทิ้ง และปัญหาสังคมอื่นๆ การอพยพย้ายถิ่นของครอบครัวเข้ามาทำงานในเมืองมีมากขึ้น ทำให้เด็กเป็นภาระกับผู้สูงอายุในชนบท ซึ่งอยู่กับความยากจน และอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานได้ไม่ดีเท่าอยู่ร่วมกันทั้งพ่อแม่ลูก และปู่ย่าตายาย เมื่อเด็กโตขึ้นมาท่ามกลางความอดอยาก ขาดแคลน ส่งผลให้เด็กต้องพาตัวเองเข้าไปสู่วงจรของความชั่วร้าย เช่น ยาเสพติด และการเป็นนักเลง เป็นต้น

จากการประชุมครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และตัวแทนเทศบาลตำบลบางนกแขวก ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรหลานของตนเป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อการเรียน และต่อโรงเรียน ที่ประชุมจึงลงมติให้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประกอบกับการศึกษางานวิจัยของ คะนิงนิจ ฟุงพวง (2546) และโสภา มัตถัง (2551) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาพัฒนาชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่มีตัวแปรต้นเป็นชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมีความสามารถสร้างความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นตัวแปรตามของการวิจัยครั้งนี้

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3 - 4 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 25 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2.2 ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3 - 4 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 25 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิดได้แก่ 1) คู่มือการจัดกิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองเพื่อสร้างความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย 2) แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ และ 3) แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนคือ

4.1 ขั้นการทดลองใช้ชุดกิจกรรม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ โดยให้ครูผู้ดูแลเด็กบันทึกผลด้วยแบบสังเกตก่อนการใช้ชุดกิจกรรม จากนั้นครูผู้ดูแลเด็กดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนครบทุกกิจกรรมเป็นเวลา 9 สัปดาห์แล้วครูผู้ดูแลเด็กก็จะบันทึกผลการสังเกตหลังการใช้ชุดกิจกรรมลงในแบบบันทึก ผู้วิจัยก็จะนำผลที่ได้จากแบบบันทึกผลมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 ขั้นการสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หลังจากดำเนินการในข้อ 4.1 แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ครูผู้ดูแลเด็กแจกให้แก่ผู้ปกครองตอบแบบสอบถาม แล้วครูผู้ดูแลเด็กจะเป็นผู้เก็บรวบรวมให้กับผู้วิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบของ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยจำแนกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบ
ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุด
กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ จำแนกเป็น 3 ด้านคือ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความ
รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และ 3) ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรมหลัก 9
กิจกรรมย่อย รวมทั้งสิ้น 20 กิจกรรม กิจกรรมละ 30 นาที รวม 540 นาที

กิจกรรมที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรม ได้แก่
การตรงต่อเวลา การรู้จักหน้าที่ การรักษาสุขภาพอนามัย และการควบคุมความประพฤติของตนเอง

กิจกรรมที่ 2 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ได้แก่
การเข้าเรียน การส่งงาน และการไม่คุยในขณะเรียน

กิจกรรมที่ 3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 2 กิจกรรม ได้แก่
การแต่งกายเรียบร้อย และการไม่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น

ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริม
ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการใช้ชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของ
เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

N = 25

ผลการประเมิน ผู้ประเมิน	ระดับความรับผิดชอบ ก่อนฝึกกิจกรรม			ระดับความรับผิดชอบ หลังฝึกกิจกรรม		
	1	2	3	1	2	3
ครูผู้ดูแลเด็ก	18	7	-	2	16	7
ผู้ปกครอง	9	10	6	-	17	8

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ครูผู้ดูแลเด็กประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมในระดับ 1 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 72.00 และประเมินในระดับ 2 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ในขณะที่ผู้ปกครอง ประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมในระดับ 1 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ประเมินในระดับ 2 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับ 3 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00

ส่วนผลการประเมินความรับผิดชอบหลังการใช้ชุดกิจกรรมพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมในระดับ 1 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ประเมินในระดับ 2 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 และระดับ 3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ในขณะที่ผู้ปกครอง ประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หลังการใช้ชุดกิจกรรมในระดับ 2 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 และระดับ 3 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00

จากข้อมูลในตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์ความแตกต่างของความรับผิดชอบ ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม ดังที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม

Test Statistics^b

	VAR00003 - VAR00002
Z	-5.754 ^a
Asymp. Sig. (2-tailed)	.000

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ชุดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย พบว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม มีค่าไคสแควร์ความแตกต่างกัน 5.75 แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง จำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบ
 ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

N = 25

ลำดับที่	การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	การจัดประสบการณ์	2.58	0.33	มากที่สุด
2	การจัดสภาพแวดล้อม	2.58	0.37	มากที่สุด
3	การสนับสนุนการเรียนรู้	2.51	0.36	มากที่สุด
4	การประเมินพัฒนาการ	2.45	0.38	มาก
	รวมเฉลี่ย	2.53	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.53$, SD = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจัดประสบการณ์ ($\bar{X} = 2.58$, SD = 0.33) การจัดสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 2.58$, SD = 0.37) การสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.51$, SD = 0.36) อยู่ในระดับมากที่สุด และการประเมินพัฒนาการ ($\bar{X} = 2.45$, SD = 0.38) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบว่า ชุดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ จำแนกเป็น 3 ด้านคือ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และ 3) ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน นั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยสามารถจำแนกเป็นหลายด้าน ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของ คะนิงนิจ พุ่มพวง (2546: 7) ที่จำแนกความรับผิดชอบของนักเรียนเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตน 2) ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน และ 3) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ในขณะที่ พันยศ เงินวัฒนะ (2560: 4 – 5) ที่จำแนกความรับผิดชอบเป็น 2 ด้านคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และ 2) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จากแนวคิดจากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสร้างชุดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีความรับผิดชอบเป็น 3 ด้านดังกล่าว และแบ่งออกเป็น 9 กิจกรรมย่อย รวมทั้งสิ้น 20 กิจกรรม กิจกรรมละ 30 นาที รวม 540 นาที ดังนี้คือ กิจกรรมที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรม ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรู้จักหน้าที่ การรักษาสุขภาพอนามัย และการควบคุมความประพฤติของตนเอง กิจกรรมที่ 2

ความรับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ได้แก่ การเข้าเรียน การส่งงาน และการไม่คุยในขณะเรียน และกิจกรรมที่ 3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 2 กิจกรรม ได้แก่ การแต่งกายเรียบร้อย และการไม่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลการประเมินความรับผิดชอบหลังการใช้ชุดกิจกรรมพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมในระดับ 1 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ประเมินในระดับ 2 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 และระดับ 3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ในขณะที่ผู้ปกครอง ประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หลังการใช้ชุดกิจกรรมในระดับ 2 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 และระดับ 3 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 โดยผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม มีค่าไคสแควร์ความแตกต่างกัน 5.75 แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ก่อนที่จะนำชุดกิจกรรมไปใช้กับเด็กปฐมวัย ได้จัดการประชุมผู้ปกครองเพื่อสอบถามความต้องการ และสร้างข้อตกลงให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรของตนเองที่บ้าน ทำให้การพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยเป็นไป โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นอกจากนั้นการพัฒนาชุดกิจกรรมก็เป็นไปตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการเสริมแรงในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คะนิงนิจ พุ่มพวง (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตน มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาได้ หลังจากดำเนินการวิจัย และงานวิจัยของ ดวงพร ทองชะอุ่ม (2550: บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ที่ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) การจัดประสบการณ์ 2) การจัดสภาพแวดล้อม 3) การสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) การประเมินพัฒนาการ อยู่ในระดับมาก นั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ จะช่วยให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับการดูแลบุตรหลานของตนมากขึ้น ดังที่ ชนม์ธิดา ยาแก้ว และคณะ (2560: 15 - 17) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ในหลายลักษณะ เช่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการเสริมสร้างการเรียนรู้ ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจะทำให้สังคมมีแหล่งการเรียนรู้เกิดขึ้นมากมายเพื่อทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมแห่งปัญญา ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภกา มัดลิ่ง (2551) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์

สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและลำดับความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้านคือ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย พบว่าเด็กรู้จักดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น การล้างมือ ล้างปาก และการเล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย 2) พัฒนาการด้านอารมณ์พบว่า การชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี สอนให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ 3) พัฒนาการด้านสติปัญญา พบว่า เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เด็กมีโอกาสนทนาโต้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และส่งเสริมให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยผู้ปกครองให้คำแนะนำ และ 4) พัฒนาการด้านสังคม พบว่า เด็กมีความเคารพ นอบน้อมต่อผู้อาวุโส เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี ขอขอบคุณ ขอโทษ” ได้เหมาะสมตามโอกาส อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ของผู้ปกครองคือไม่ค่อยมีเวลา ตามผลการวิจัยของ กรองกาญจน์ เชิญชัยชिरากุล (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาเพียงพอในการอบรมเลี้ยงดูไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่นำเสนอมาทั้งหมด สามารถสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ จำแนกเป็น 3 ด้านคือ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อการเรียน และ 3) ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
2. ผลการประเมินความรับผิดชอบหลังการใช้ชุดกิจกรรมพบว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกับก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการประเมินพัฒนาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและน้อยกว่าด้านอื่นๆ นั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน ไปจนถึงการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการประเมินพัฒนาการ ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและน้อยกว่าด้านอื่นๆ นั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินการของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กมากขึ้น โดยก่อนเปิดภาคเรียนควรมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อสอบถามความต้องการ และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และดำเนินการตามแผนงาน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและมากกว่าด้านอื่นๆ นั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรใช้จุดแข็งของผู้ปกครองในด้านนี้เพื่อการนำผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้นโดยมีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในประเด็นของการพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

2. ควรศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย และนำมาใช้เป็นสารสนเทศเสนอเทศบาลตำบลเพื่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คะนิงนิจ พุ่มพวง. (2546). การใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนมธิดา ยาแก้ว. (2550). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออก. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ชม ภูมิภาค. (2553). เจตคติ (Attitude). จาก [http://www. socialscience.igetweb.com](http://www.socialscience.igetweb.com). เมื่อ 25 กรกฎาคม 2553,

ดวงพร ทองชะอุ่ม. (2550). คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พนัยศ เงินวัฒนะ. (2560). การพัฒนาพฤติกรรมการรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก. นครนายก: ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

โสภา มัดลิ่ง. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.